

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 44/2025-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej JUDr. Milošom Kaščákom, advokátom, Kalinčiakova 10, Vranov nad Topľou, proti rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Ssk/4/2023 z 30. apríla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom najvyššieho správneho súdu sp. zn. 6Ssk/4/2023 z 30. apríla 2024 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Navrhuje napadnutý rozsudok najvyššieho správneho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Domáha sa i náhrady trov konania.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočky Svidník (ďalej aj „pobočka“ alebo „Sociálna poisťovňa“) č. 200-006926-CA06/2020 z 5. októbra 2020 bola sťažovateľka zaviazaná vrátiť nemocenské za obdobie od 31. decembra 2010 do 30. júna 2011 v celkovej sume 3 585,40 eur. Proti tomuto rozhodnutiu sťažovateľka podala odvolanie, v ktorom argumentovala, že nárok na vrátenie dávky je premlčaný.
3. Sociálna poisťovňa, ústredie (ďalej aj „ústredie“ alebo „žalovaná“) rozhodnutím č. 83589-2/2020-BA zo 17. decembra 2020 odvolanie sťažovateľky zamietla a v celom rozsahu potvrdila napadnuté prvostupňové rozhodnutie.
4. Sťažovateľka sa žalobou na príslušnom správnom súde domáhala preskúmania rozhodnutia ústredia.

5. Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 5SaM/2021-49 z 30. septembra 2022 (ďalej len „rozsudok správneho súdu“) správnu žalobu zamietol. V súvislosti s argumentáciou sťažovateľky týkajúcou sa premlčania nároku na vrátenie dávky nemocenského správny súd uviedol, že až vyhlásením rozsudku Okresného súdu Svidník sp. zn. 3T/6/2016 z 21. októbra 2019 (ďalej len „trestný rozsudok“) Sociálna poisťovňa zistila skutočnosť nasvedčujúcu postup podľa § 236 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“), a to že sťažovateľke bolo nemocenské vyplatené neprávom, keďže vyplatenie dávky neprávom sťažovateľka vedome spôsobila, pričom z uvedeného rozsudku vyplýva, že sťažovateľka spôsobila na cudzom majetku väčšiu škodu tým, že pracovnú zmluvu so zamestnávateľom uzatvorila účelovo so zámerom, že po následnom uznaní jej dočasnej pracovnej neschopnosti počas trvania pracovného pomeru bude mať nárok na čerpanie nemocenských dávok v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. Podľa správneho súdu pobočka rozhodla v zákonnej lehote, t. j. pred uplynutím trojročnej subjektívnej premlčacej lehoty, ktorá začala plynúť až od 21. októbra 2019, ako aj v rámci objektívnej desaťročnej premlčacej lehoty, ktorá uplynula 31. decembra 2020.

6. V podanej kasačnej sťažnosti sťažovateľka vyjadrila nesúhlas s právnym názorom správneho súdu, keď s poukazom na body 59 až 61 jeho rozsudku dôvodila, že prebiehajúce trestné konanie nemá vplyv na plynutie premlčacej lehoty na uplatnenie práva Sociálnej poisťovne na vrátenie dávky nemocenského. Podľa sťažovateľky nárok na vrátenie neprávom poskytnutej dávky nie je nárokom na náhradu škody spôsobenej trestným činom. Tento nárok nevzniká ako následok konania páchatel'a, ale ide o nárok vyplývajúci zo zákona. Na vymoženie neprávom vyplatenej dávky má Sociálna poisťovňa voči povinnému iné zákonom stanovené možnosti. Sťažovateľka zastávala názor, že trojročná lehota na uplatnenie práva na vrátenie dávky začala plynúť najneskôr 18. júna 2012, keď bolo zo strany Sociálnej poisťovne podané trestné oznámenie, nie právoplatnosťou trestného rozsudku.

7. Najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom kasačnú sťažnosť zamietol a účastníkom konania nepriznal nárok na náhradu trov konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka považuje za nesprávny záver najvyššieho správneho súdu o tom, že skutočnosť nasvedčujúcu postupu podľa § 236 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. žalovaná zistila až vyhlásením rozsudku okresného súdu sp. zn. 3T/6/2016, t. j. 21. októbra 2019, a že až od tohto dňa začala plynúť 3-ročná subjektívna premlčacia lehota a až od tohto dňa mohla žalovaná uplatniť postup podľa § 236 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z.

9. Sťažovateľka namieta, že najvyšší správny súd sa nekonformným spôsobom a nedostatočne vysporiadal s jej argumentáciou a jednostranne zvýhodnil žalovanú tým, že nekriticky prijal jej argumentáciu, čím porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zahŕňajúce právo na spravodlivý proces, súčasťou ktorého je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu.

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, stojacim mimo sústavy všeobecných súdov. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

12. Ústavný súd podrobil napadnutý rozsudok najvyššieho správneho súdu prieskumu v zmysle argumentácie uplatnenej sťažovateľkou v II. časti tohto rozhodnutia.

13. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu vyplýva, že medzi účastníkmi konania bola sporná otázka začatia plynutia subjektívnej lehoty podľa § 236 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z.

14. Kasačný súd predovšetkým v tejto súvislosti poukázal na § 236 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., ktorý stanovuje tak subjektívnu, ako aj objektívnu lehotu, v rámci ktorej žalovaná disponuje právom na vrátenie dávky, ktorá bola poskytnutá neprávom alebo v nesprávnej sume s tým následkom, že pokiaľ si toto právo neuplatní, dôjde k jeho premlčaniu. Pre začiatok plynutia trojročnej subjektívnej premlčacej lehoty v zmysle § 236 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. bolo v danej veci podľa kasačného súdu podstatné, kedy «*Sociálna poisťovňa zistila (pozn. kasačného súdu: toto ust. neuvádza slovné spojenie „mohla zistiť“), že dávka bola poskytnutá neprávom*».

15. Kasačný súd konštatoval, že správne orgány postupovali správne, keď svoj právny záver o neprávom vyplatenej dávke založili na rozsudku okresného súdu č. k. 3T/6/2016-274 z 21. októbra 2019, ktorým bola sťažovateľka uznaná vinnou zo spáchania prečinu podvodu, a v zhode s názorom správneho súdu uviedol, že začiatok plynutia subjektívnej premlčacej lehoty sa má posudzovať od momentu jeho vyhlásenia.

16. Najvyšší správny súd v napadnutom rozsudku uviedol, že uložiť povinnosť vrátiť preplatok na dávke podľa § 236 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. možno len vtedy, ak je preukázané, že príjemca vedome poberal dávku v čase, za ktorý mu nepatrila, alebo, ako je tomu aj v prerokovanej veci, neoprávnenú výplatu dávky zaviniť. Zároveň platí, že v prípade vydania rozhodnutia o povinnosti vrátiť dávku sa žalovaná musí v odôvodnení dôsledne vysporiadať s tým, či boli na strane príjemcu naplnené zákonne podmienky vyžadované v jednotlivých skutkových podstatách § 236 ods. 1

zákona č. 461/2003 Z. z. Z okolností preskúmanej veci bolo najvyššiemu správneému súdu zrejmé, že v čase podania trestného oznámenia, teda 18. júna 2012, Sociálna poisťovňa nedisponovala dostatočným podkladom na ustálenie záveru, že sťažovateľka výplatu dávok neprávom vedome spôsobilá. Vo výroku rozsudku trestného súdu, ktorý je jediný oprávnený rozhodovať o vine a treste za spáchaný skutok, bola jednoznačne konštatovaná vina sťažovateľky, pokiaľ ide o jej trestnoprávne konanie. S týmto konaním, ako vyplýva z popisu skutku, za ktorý bola odsúdená, súviselo aj nezákonné prijatie nemocenskej dávky podvodným konaním sťažovateľky, pričom jej vina bola pred súdom preukázaná vykonaným dokazovaním, a túto skutočnosť sa žalovaná dozvedela najskôr vyhlásením odsudzujúceho rozsudku. Teda až od tohto momentu začala pre žalovanú plynúť subjektívna lehota, v rámci ktorej sa premlčí jej právo na vrátenie dávky, keďže dovedy išlo len o podozrenie z neprávom vyplatenej sumy.

17. Kasačný súd uzavrel, že žalovaná sa v čase podania trestného oznámenia mohla iba domnievať, že sťažovateľka zodpovedá za vedomé spôsobenie neprávom vyplatenej dávky, ale za preukázanú mohla túto skutočnosť považovať až od 21. októbra 2019. Preto sa najvyšší správny súd stotožnil so záverom žalovanej o zachovaní subjektívnej premlčacej lehoty na vrátenie dávky. Zároveň k rozhodnutiu o povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú dávku došlo v rámci objektívnej lehoty, ktorá začala plynúť od momentu prvej výplaty nemocenskej dávky za mesiac december 2010, pričom k jej márnemu uplynutiu by došlo po uplynutí desiatich rokov od uvedeného momentu. Z už uvedených dôvodov najvyšší správny súd nepovažoval kasačnú sťažnosť za dôvodnú, a preto ju zamietol.

18. Ústavný súd už v minulosti konštatoval, že správne súdnictvo je primárne prostriedkom ochrany subjektívnych práv adresáta výkonu verejnej správy v jej najrôznejších podobách. Len sekundárne je kritériom poskytovania tejto ochrany zákonnosť verejno-mocenských aktivít verejnej správy. Inými slovami, správne súdnictvo v systéme právneho štátu nemá slúžiť naprávaniu nezákonnosti vo verejnej správe bez akéhokoľvek zreteľa na dopad eventuálne zistenej nezákonnosti na subjektívno-právnu pozíciu dotknutého.

19. Sťažovateľka, ktorá je v konaní pred ústavným súdom kvalifikovane právne zastúpená, stavia ústavný súd práve do pozície súdu vyššej (ďalšej) inštancie, ktorý by mal nanovo prehodnocovať skutkový stav a z neho vyplývajúce právne závery. Takýto postup však s odkazom na už citovanú judikatúru nie je v konaní podľa čl. 127 ústavy možný.

20. Ústavný súd konštatuje, že z napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu vyplývajú konkrétne skutkové a logické právne závery, ktoré ústavný súd nie je oprávnený a ani povinný nahrádzať. Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nevykazuje prvky arbitrárnosti, je zrozumiteľný a akceptovateľne odôvodnený. V zmysle svojej judikatúry považuje za protiústavné a arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06), čo však nie je tento prípad.

21. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom najvyššieho správneho súdu nestotožňuje, sama osebe nepostačuje na prijatie záveru o neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať

s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

22. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého kasačného rozsudku najvyššieho správneho súdu ako celku dospel k presvedčeniu, že mu v posudzovanej otázke začatia plynutia subjektívnej lehoty podľa § 236 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. nemožno pripísať charakter excesu, ktorý by v sebe zahŕňal črty svojvôle, a preto je potrebné ho považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nemá dôvod v tomto prípade zasahovať.

23. Pre posúdenie zachovania základného práva na súdnu ochranu je relevantné, že pri rozhodovaní o kasačnej sťažnosti sa kasačný súd zrozumiteľne a ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s argumentáciou sťažovateľky a objasnil závery, ktoré ho viedli k jej zamietnutiu. Argumentáciu najvyššieho správneho súdu ústavný súd považuje v okolnostiach posudzovanej veci za dostatočnú a zrozumiteľnú, založenú na právnych záveroch, ktoré majú oporu v zákone, resp. nepopierajú podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení relevantných právnych predpisov.

24. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

25. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. januára 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu